

LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Vuitanta Rovellons

ANDREU SOTORRA

www.andreusotorra.com

Josep Vallverdú

L'escritor Josep Vallverdú farà 80 anys el dimecres 9 de juliol. Nascut a Lleida el 1923, Josep Vallverdú és l'autor català que representa per excel·lència una manera d'entendre la literatura que habitualment llegeixen els infants i els joves. Pedagógic reconegut, un cop d'ull a vol d'ocell al conjunt de la seva obra escrita detecta que mai no ha utilitzat la pedagogia com un llast repressor de la llibertat literària. Assagista de tremp, ha estat un coneixedor del territori de Ponent, que ha trepitjat i situat en l'imaginari col·lectiu. Traductor de ploma fina, Josep Vallverdú ha introduït al català autors com ara Raymond Chandler, Dashiell Hammet, Martin Luther King, Jack London, Jean Piaget, Edgar A. Poe, Gianni Rodari, Walter Scott, James Stevenson, G.K. Chesterton i Oscar Wilde, entre d'altres. Col·laborador entusiasta, se'l troba avui a l'Institut d'Estudis Catalans per dir-hi la seva, o se'l va trobar en els dos últims Congressos de Literatura Infantil i Juvenil Catalana com a president d'honor.

COHERÈNCIA SINGULAR

L'únic autor d'obra infantil i juvenil amb el reconeixement del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes manté una coherència singular en la seva trajectòria. Josep Vallverdú treu generalment un llibre l'any, des que va publicar el primer (*El venedor de peixos*, Armanyà, 1960). Gairebé com un contracte verbal amb ell mateix. Però la coherència literària de Josep Vallverdú es manté també en la seva línia argumental: aventura, enginy, honestat, tradició històrica,

coneixements, reflexió i experiència positiva són els trets del retrat robot dels seus personatges.

Autor de la primera i, per ara, única *Obra completa* enllestida de literatura infantil i juvenil, Vallverdú és present en la biblioteca d'honor de les lletres catalanes per compartir, potser més silenciosament, però amb els mateixos mèrits, el paper que hi tenen autors de fora que han tingut l'oportunitat de ser difosos i coneguts arreu del món per circumstàncies lingüístiques, polítiques o mediàtiques que no ve ara a tomb d'analitzar. I als 80 anys Josep Vallverdú ha fet una trapelleria. Trencant el pacte d'un llibre l'any, en aquest aniversari s'ha proposat de publicar-ne quatre: *Les raons de Divendres*, una mirada a Robinson Crusoe des de l'òptica de l'indígena, *Primi quatre estrelles*, una història d'ànecs en clau científica, un altre relat de fonts clàssiques sobre un escriptor sord a l'illa de Piranos i una recreació de *La presó de Lleida* com a tema romàntic.

UN AUTOR 'MEDIÀTIC'

Als vuitanta anys, Josep Vallverdú és, gràcies al personatge Rovelló, un dels autors que es podrien considerar *mediàtics*. El Rovelló de Vallverdú ha estat un èxit audiovisual que ha multiplicat la seva àrea d'influència i s'ha escapat del suport paper que el va mantenir des de la seva primera edició, el 1969. En certa manera, Rovelló, fill del Maig del 68, és el representant de molts dels personatges de ficció de la literatura infantil i juvenil catalana de la represa. S'ha espolsat les puces i s'ha establert en el sistema, sí, però continua sent fidel als seus principis.

Una excepció. Gairebé com l'excepció que també representa Josep Vallverdú entre els autors del ram. Desvinculat de la capital editorial (tot i que el seu pare, quan ell era estudiant, hi tenia botiga de roba), no s'ha deixat temptar mai per ser un senyor lletraferit de Barcelona, i aquesta decisió, que sovint, des de l'Espluga de Francolí, on ara viu, li ha fet arrugar el front en una mena de retret a la política cultural centralista, li ha donat, a la fi, la raó. El seu triomf més popular l'ha aconseguit amb un personatge rural, un petit gos que tampoc no es deixa temptar per acabar malvivint en una gossera urbana i opta per campar lliure en un món idíl·lic, que potser no existeix, però que tots tenim la possibilitat d'inventar interiorment. Vuitanta Rovellons, doncs, i per molts anys més.

Anna Obiols, *En Quimet i la Martina*. Il·lustracions de Subi. Col·lecció *Cues de Sirena*. Editorial La Galera. Barcelona, 2003. A partir de 5 anys.

Pilar Lladó, *Ploraruixa, el nuvolàs*. Il·lustracions d'Àfrica Fanlo. Col·lecció *Mannà*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2003. A partir de 7 anys.

Pilar Lladó, *L'alzina Caterina*. Il·lustracions de Luchini. Col·lecció *Mannà*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2003. A partir de 7 anys.

Un ratolí de bosc fa un viatge a la sabana, on troba l'amor de la seva vida. Petit àlbum il·lustrat per a primers lectors que compta amb unes làmines de colors vius i intensos que ofereixen diferents retrats del personatge principal, el ratolí, i la seva gran estimada, una girafa.

En Ploraruixa és un núvol gegant i viatger que de tan bonàs que és sempre es troba on el necessiten. La seva principal virtut és posar-se a plorar com una magdalena i omplir d'alegria la gent i d'aigua els clots i els pous. En un dels viatges fa coneixença amb dos nens africans tuaregs.

La Caterina és una alzina que sempre té les branques obertes per acollir tothom qui hi vulgui anar a viure, tant en temps de vaques grasses com en temps de vaques magres. L'arribada d'un personatge esbojarrat ho trastoca tot, fins que decideixen que li han de parar els peus.

A cops

JOSEP GÁLVEZ

CÒMIC

Gallardo, Mediavilla i Bonrallo, *Makoki integral*. Glénat Ed. Barcelona, 2003.

La publicació, el 26 de juny del 1977 a la revista *Disco Expres*, d'una esbojarrada historieta d'una plana sobre una revolta en un frenopàtic seria el fet que desencadenaria la creació del caòtic univers de Makoki, un dels protagonistes ficticis del cantó fosc de la Transició. A partir d'aquesta idea de Felipe Borralló, Juanjo Mediavilla (guió) i Miguel Gallardo (dibuix) van anant afegint, al voltant de baralles i jocs d'acció-reacció carregats de violència, personatges, situacions i aventures que recull aquest integral on es reproduïen les historietes publicades a les revistes *Disco Expres*, *Star*, *Bésame Mucho* i *Makoki*.

Les actuacions de Makoki i la seva *basca* es guiaven per una mena de vitalisme políticament incorrecte que sovintejava el món de la droga. Més tard aquest món guanyarà progressivament presència en la sèrie fins a arribar a ser el seu tema central, després de realitzar alguna incursió frustrada en el món de la delinqüència. Les seves eren historietes plenes de l'adrenalina d'un canvi alhora real i frustrat; el protagonisme d'un personatge fugit d'un psiquiàtric ja situava la visió de la societat des de la perspectiva d'una certa marginalitat.

Galeria de personajes

GALLARDO

Una de les pàgines amb els personatges de 'Makoki'

Les vinyetes reproduïen una visió més agressiva que crítica de la realitat, sense objectius polítics concrets de la realitat, que sí que va tenir Gustavo, el personatge creat per Max. El dibuix, informal i arrelat en l'estètica lletgista del *comix underground* ianqui, seguia l'estil de Segar, el creador de Popeye,

personatge que apareix a diverses historietes.

D'altra banda, els diàlegs són plens de paraules del carrer i de l'argot del món fronterer amb la delinqüència; és un llenguatge viu i, com Makinavaja, testimoni parcial, però necessari, d'un temps i d'una Barcelona concrets.